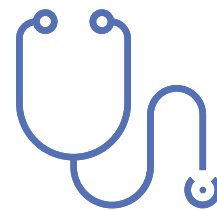

Værd at vide om: Delegation af forbeholdt virksomhed og skriftlige instrukser i almen praksis

Visse sundhedsfaglige opgaver er forbeholdt læger. En læge kan dog delegere dele af sin forbeholdte virksomhed til en anden person, også kaldet en medhjælper. Delegation af lægeforbeholdt virksomhed giver mulighed for en god og effektiv arbejdsfordeling i almen praksis, men stiller også krav til både læger og praksispersonale.

Man skelner mellem to typer af delegation:

- Konkret delegation
- Rammedelegation

Konkret delegation

Konkret delegation betyder, at lægen delegerer en opgave til en medhjælper i et konkret tilfælde, der vedrører en enkelt patient. En læge kan fx konkret delegere til en medhjælper at skylle ører på en bestemt patient eller behandle en bestemt patient med receptpligtig medicin.

Rammedelegation

Ved rammedelegation kan en læge delegere opgaver til en medhjælper inden for en forud fastsat ramme. Der kan foretages rammedelegation i forhold til behandling af en bestemt patient i situationer, hvor lægen på forhånd har taget stilling til delegationen i det konkrete tilfælde. Det kan fx være regelmæssig udlevering af antabus til en bestemt patient.

En rammedelegation kan også omfatte behandling af en veldefineret patientgruppe. Det kan fx være, hvis medhjælperen selv giver vaccination til visse patientgrupper eller selv foretager halspodning og skylning af ører uden konkret lægelig ordination.

Ved rammedelegation af lægeforbeholdt virksomhed bør der altid foreligge en skriftlig instruks.

Hvilke opgaver må lægen delegere?

Typiske lægeforbeholdte opgaver, der delegeres til medhjælper i almen praksis kan være:

- Gennembrud af hud og væv, fx ved små operative indgreb.
- Indførelse af apparatur i de naturlige legemsåbninger, fx smear, podning fra hals og øreskylling. Måling af temperatur er ikke lægeforbeholdt.
- Indgivelse af og behandling med receptpligtige lægemidler, herunder vacciner og B12-vitamin.

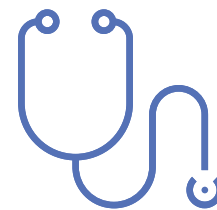
Lægeforbeholdte opgaver

Se den fulde liste over lægeforbeholdte opgaver i bilag 1 i [Vejledning nr. 115 af 11. december 2009 om autoriserede sundhedspersoners benyttelse af medhjælper \(delegation af forbeholdt sundhedsfaglig virksomhed\)](#).

Forbeholdt virksomhedsområde for sygeplejersker

Fra 2024 har sygeplejersker et eget forbeholdt virksomhedsområde. Læs om sygeplejerskernes forbeholdte virksomhedsområde på [stps.dk](#).

Værd at vide om: Delegation af forbeholdt virksomhed og skriftlige instrukser i almen praksis

Hvis andre faggrupper end læger og sygeplejersker skal udføre forbeholdt arbejde, skal det være delegeret, og reglerne for delegation af forbeholdt sundhedsfaglig virksomhed skal følges.

Der er nogle bestemte opgaver, som læger ikke må delegerer til andre. Det gælder blandt andet:

- Udarbejdelse af erklæringer og attester, herunder dødsattester
- Udfærdigelse af recepter
- Beslutning om iværksættelse af tvangsforanstaltninger

Ansvarsforhold ved delegation

Delegation af forbeholdte opgaver kan kun ske, hvis det er foreneligt med den måde, ledelsen har tilrettelagt arbejdet. Ledelsen har retten til at lede og fordele arbejdet og kan bl.a. beslutte, hvem der udfører hvilke opgaver.

Når en læge delegerer en opgave til en medhjælp, har lægen det fulde ansvar for, at medhjælpen:

- Er udvalgt til at varetage opgaven
- Er grundigt instrueret
- Er oplært i arbejdet
- Har forstået instruktionen

Instruktionen skal være entydig, og det skal fremgå tydeligt, hvor langt delegationen rækker, fx hvornår lægen skal tilkaldes ved reaktioner efter en vaccination, hvornår lægen skal godkende, at medhjælpen på baggrund af sin undersøgelse vil reducere blodtryksmedicinen, eller ved hvilket INR-niveau lægen skal inddrages. Medhjælpen skal desuden instrueres i at behandle eventuelle komplikationer og at tilkalde hjælp, hvis der bliver brug for det.

Når medhjælpen holder sig inden for lægens instruktion, er det lægen, der har ansvaret for udførelsen af opgaven. Hvis medhjælpen ikke følger instruktionen, kan medhjælpen risikere at blive holdt ansvarlig.

Medhjælpen har ansvar for at sige fra over for en opgave, hvis vedkommende ikke føler sig kompetent til at udføre den.

Tilsyn

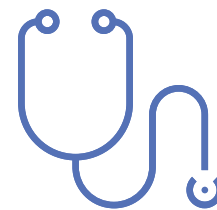
Den, der delegerer en opgave, har pligt til at føre tilsyn med den eller de personer, som får delegeret opgaven. Omfanget af tilsynet skal tilpasses opgavens karakter og medhjælpens uddannelse og erfaring. Jo flere risici for patientsikkerheden, der er forbundet med opgavens udførelse, jo mere indgående skal instruktionen og tilsynet være.

Skriftlige instrukser

Skriftlige instrukser er vigtige redskaber til at sikre, at der er klarhed over, hvordan bestemte opgaver skal udføres, og hvilke beføjelser praksispersonalet har i forskellige situationer.

Den skriftlige instruks for en procedure bør altid beskrive, i hvilke situationer proceduren må udføres, hvilke bivirkninger eller komplikationer der kan opstå, og hvornår en læge skal tilkaldes. Det kan fx være, at medhjælpen selv må tage blodprøver, når det er ordineret af lægen eller som led i rutinekontrol af bestemte patientgrupper. Selve proceduren skal være beskrevet i nødvendigt omfang og være tilpasset modtageren.

Værd at vide om: Delegation af forbeholdt virksomhed og skriftlige instrukser i almen praksis

Sygeplejersker har ikke en grunduddannelse i medicinsk behandling. Hvis sygeplejersker i almen praksis fx regulerer en medicinsk behandling uden direkte involvering af lægen, skal den skriftlige instruks for opgaven indeholde mere detaljerede beskrivelser af procedurerne. Det kan fx dreje sig om regulering af medicin mod diabetes eller regulering af blodtryks-sænkende medicin i forbindelse med kontrol af patienterne. Her bør det fremgå af den skriftlige instruks, hvordan medicinen skal reguleres under bestemte forudsætninger, fx når bestemte værdier ligger inden for bestemte intervaller.

Ikke-lægeforbeholdte opgaver

Sundhedsfaglig virksomhed, der ikke er lægeforbeholdt, kræver ikke en skriftlig instruks, men det kan være en god ide. I almen praksis kan det fx dreje sig om:

- Visitation
- Fjernelse af tråde
- Sårpleje
- Vortebehandling ved afskrabning og ætsning. Kirurgisk fjernelse er lægeforbeholdt.
- Børneundersøgelser

Selv om det ikke er et krav, kan det stadig være en god ide at have skriftlige instrukser for ikke-lægeforbeholdte opgaver for at sikre, at alle i personalegruppen kan udføre opgaverne i overensstemmelse med lægens forventninger og retningslinjer. I en meget stor praksis med mange ansatte anbefaler Styrelsen for Patientsikkerhed, at instrukserne er skriftlige.

Lovgrundlaget

- [Bekendtgørelse om autoriserede sundhedspersoners benyttelse af medhjælp \(delegation af forbeholdt sundhedsfaglig virksomhed\)](#), BEK nr. 1219 af 11. december 2009
- [Vejledning om autoriserede sundhedspersoners benyttelse af medhjælp \(delegation af forbeholdt sundhedsfaglig virksomhed\)](#), VEJ nr. 115 af 11. december 2009
- [Vejledning om udfærdigelse af instrukser](#), VEJ nr. 9001 af 20. november 2000

Spørg, hvis du er i tvivl

Hvis du er i tvivl om, hvad der gælder i forhold til delegation og instrukser i almen praksis, er du velkommen til at kontakte Styrelsen for Patientsikkerhed for rådgivning.

Styrelsen for
Patientsikkerhed

E-mail: stps@stps.dk
Tlf.: +45 7228 6600

www.stps.dk

